

Ca dokumento esas enretigata da Ronald Bijtenhoorn ☐
www.bijtenhoorn.nl

PROGRESO

Progreso fondesis da Profesoro Louis Couturat.
Collège de France, en 1908. Ol konsakresas a la
propago, a la libera diskuto ed a la konstanta
perfektigo di la Linguo Internaciona. Progreso
editesas kom la oficala organo di la

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA
IDO

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

MEMBRO - KONTRIBUTI

Sro Franz Regnier agas kom Administranto Financala dil Uniono e responsas la recevo e kontado di abon-pagi.

Membro-kontributo yarala, od abono a Progreso sen membreso dil Uniono, esas: 20 suisa franki*, o **prefereble 500 belga franki**, pagenda a Landal Re-prezententero o direte a : Uniono por la Linguo Internaciona Ido, 12, rue du Cherbois - 6001 Marcinelle, Belgia.

Abonpaji povas esar pagata aden la konto dil Uniono: C.G.E.R. (Caisse Générale d'Epargne et de Retraite) Konto-numero 001-1329220-08 en 6001 Marcinelle, Belgia.

LANDAL REPRESENTERI

- Andora:** Robert Castello, Ido-Konsul-Servo, carrer Alzinaret 2, 1°, 2^a, *Andorra-la-Vella* (Pyr.)
- Anglia:** Tom Lang (redaktero di *Ido-Vivo* e kasero ILSGB), 2 Benthams Way, Staincross, *Barnsley*, South Yorkshire, S75 5QA
Niklas ApGlyn, 135 Keppoch Street, *Caerdydd/Cardiff*. Sir De Morgannwg, Wals CF; 3JU (libri)
- Belgia:** Jacques Bol, 80 chaussée des Gaulois, *1300 Wavre*,
Check-Nr. 000-0748184-23
- Francia:** Roger Moureaux, prof., F 01100 *Oyonnax*,
postchek-konto 32683-N Dijon
- GDR:** Fritz Borgwald, Ludwigstr. 16, 437 *Köthen*
- Germania:** Alfred Neussner, Rönnebergstraße 15, *1 Berlin 41*
- Hispania:** José Garcia, c/o Ingeniero Joaquin Benlloch 71-13a,
Valencia 26
- Japonia:** Sato Kozi, Yanagidani-machi 14-27, *Nagasaki-Shi*, 852
- Nederlando:** W.J. Visser, Jukwerderweg 17, *9901 GL Appingedam NL*
- Oceania:** Larch T. Brade, Solomon's Pool, *Kurrajong*, NSW 2758,
Australia
- Sri Lanka:** Ronald C. Peries, 4, Sri Vijaya Road. *Colombo 6*, Sri Lanka
- Suedia:** Axel Rylander, Olshammarsgatan 58, S - 124 48 *Bandhagen*
Kerstin Akerlund, Klippgatan, 1, S - 951 54 *Luleå*
- Suisia:** Cl. Kreis-Schneeberger, 57, avenue de Champel,
1206 Genève (Suisia)
- USA:** Richard Earnhart, 405 Fry, Denton TX, *76201 USA*
- USSR:** Boris Marechek, Per Jukovskogo 20, USSR СССР 72011
Frunze 11

*Notez: Pro la fluktuado dil Kurso en diversa landi, ni invitas abonanti pagar od 20 suisa franki o 500 belga franki o la equivalento segun la tatempa diala kurso.

La Oficala Sideyo dil Uniono esas **BARNSELY**, Anglia.

La Sekretario administranta esas:

Tom Lang, 2 Benthams Way, Staincross, **BARNSELY**, South Yorkshire, Anglia, S75 5QA.

Kontenajo : En nia venonta numeri (bis) - Vakanci sunoza (H. Jacob) - Vortaro Japona-Ido - La kansono di Rejino Blanka (A. Rylander) - En l'ero dil traduk-mashini (A. Juste) - Bona brokanto - Sur marjini di literaturo - Por respondar a lekteri - Optimismo e bonvolo (L. Neuens).

En nia venonta numeri

Me devas rivenar sur l'artiklo qua komencis Progreso n° 271, a specale sur la questiono di la kompost-erori.

Desfortunoze, la lasta pagina (16) kontenis artiklo komplete masakrita lor la kompostado. To probas 1. ke nia imprimisto ne meritas nun la diplomo di savo e 2. ke ca artiklo ne korektigesis. Me ofras do exkusi ad nia lekteri e prizentas itere la artiklo, qua, me esperas, esos korekta.

F. REGNIER

SERIOZE PRI LO KOMIKA

On povus certe kompozar dika traktato pri la diversa sorti di komikeso.

Ed inter cetera temi oportus distingar humuro ed esprito.

En sua tre preciza «Ido-English Dictionary» (1924) Dyer tradukas humuro: «humor, humour», ed esprito «wit», ed il adjuntas, ke «humuro esas min intelektal e plu simpatioze kam esprito».

Ta defino bone fitas. On povas anke remarkar, ke humuro equivalas ofte joko, mem pri su ipsa.

En l'anékdoto «Rajala humuro» la rejo jokas pri sua propra funkcio: to esas vera humuro.

Kontraste l'esprito ne jokas: ol mokas tote ne pri su ipsa, ma kontre altra persono, ed esas ofte maligna. Ofte l'esprito nocas. Ma la humuro esas en multa kazi signo di agreabla modesteso.

Pro to la fanatika homi nultempe uzas humuro: to semblas a li quaze profanaco kontre l'absoluteso di sua prejudiki.

E tale sur la marjini di Historio trovesas ofte anekdoti, qui revelas plu profunde la karaktero dil eminenti, kam lia diskursi ed agi: oli konfesas to, quon li probis celar.

On povas do tre serioze studiar lo komika.

VAKANCI SUNOZA

La aero en la aeroplano varmigeskis kande ni proximeskis la granda insulo e pos 9.1/2-hora veho dum-nokta la fatigeso aparis sur la mieni dil voyajeri, til ke, tre frue en la matino ye lokala horo, la aviacilo haltis e ni desembarkis. To quo maxime impresis me esis la kolori di la maro blua e verdatra, reflektante la sun-radii, e fine la litoro kun verda gazoni ed arbori, envelopita en dolca aero, e, quale ni deskovris plu tarde, la varma aqui marala qui cirkondas la lando. Ta unesma impresi esis bela e neobliviebla e kune kun la afableso ed amikaleso di la homi Hispan-Afrikanan en la Karibea Maro esis agreabla surprizo por ni, la plu kolda Anglo-Saxoni kun sua plu rezervita temperamenta.

Anke me kredabis ke Cuba esas insulo de modesta grandeso, ma balde me lernis ke la Habana (Havana) havas plu kam du milioni de habitanti, e ke la tota lando havas simila grandeso kam Anglia o cirkume la duimo di tota Britania, e kun cirkume dek milioni de habitanti ol esas lando belega kun homi fieri e felici. Pos poka dii me notis ke me arivabis a paradizo, ma mankis a me la klefo por apertar la pordo. E ta klozita pordo esis la desfacilaji di kompreno. Me expektabis povor uzar mea modesta konoci di la hispana linguo, ma ho ve la pronunco diferis e la rapideso dil parolo impedis me komprenar; lektante, yes, parolata, no. Kelkafoye on komencas kredar la fanfarono ke angla esas nun la internaciona linguo. Ma ni savas ke omna nacionala linguo anke reprezentas politikala aspiri e tala dominaco di un popolo ne esas generale aceptebla da altri. Me ya komprenis lo skribita danke ad Ido ma lo apene suficis por personala kontakti e la efiko di ta experienci fortigis mea konvikeso ke duesma linguo mustas esar neutra por divenar aceptebla ad omni.

Danke mea amiki me havis multa chanci por vizitar festi quale la «Día Mundial de Solidaridad con Africa» (la dio mondala di solidareso kun Afrika) en la Instituto Cubano de Amistad con los Pueblos, ed altra festi di danso e muziko kande granda orkestri pleas en la placi publika di olda Havana kun sua klasika Hispana arkitekturo, qui esas memorigilo di tote diferanta kulturo ed origino. Me juis la belega plaji di Santa Maria e di Varadero, la frukti exotika, la rumo refreshiganta, la dolca banani, ma precipue la amikalaji di la homi qui exudas bon

sentimenti e granda feliceso en la klimato di suno e varma maro, la elementi dil naturo gratuita ad omni qui vivas en ta bela lando.

H.J.

EVENTI EN L'IDISTARO.

Vorto-libro Japona-Ido.

Nia redaktero Roger Moureaux komunikas informo, quan ni joyas transmisar a nia lekteri.

Il recevis de nia Samideano Robert Juigner l'unesma du kayeri di lua vorto-libro Japona-Ido.

Oli kontenas 200 pagini, e cirkume sep od ok plusa kayeri esas providita por kompletigar la vortaro.

To esos do tre ampla verko, rezulturo di laboro imensa dum plura yari.

Ni darfes esperar, ke ol balde posibligos propagandar efikive Ido en Japonia, e ni debas do ja de nun tre granda gratitudo a nia savoza samideano.

La fakto, ke tante devot e serioza tasko facesas per (e por) Ido esas certe bona motivo por grantar a ni nova esperi.

Ultre lo l'ampleso dil laboro meritas plusa komenturo.

E pro ke l'Idisti havas intereso pri linguistikio, yen okaziono renkontrar probable ye l'unesma foyo la Japona linguo.

Ni probez do explorar kelke l'unesma pagino di ta vortaro.

Singla lineo kontenas unesme la Japona vorto en literi di la latin alfabeto, duesme ta sama vorto en la skribo «katakana», to es la silab-alfabeto di la Japona linguo.

Pos la parentezo lektesas la tradukuro en Idolinguo, e fine la pronunco di ta vorto segun la skribo «katakana».

En sua prefaco Robert Juigner explikas, ke sua vortaro facesas segun l'ordino dil sistemo «katakana», diferanta de l'alfabeto dil Europana lingui, lomenkante: A, I, U, E, O, KA, KI, KU, KE, KO, e finante RA, RI, RU, RE, RO, N.

Ma ni anke remarkas en la parentezi vorto skribita per minuskuli: to esas stranjero vorto, qua japonigesis. La sequanta litero indikas l'originala linguo di ta vorto, entote 14 Azian ed European idiomi.

- A. あ. 亜. ① SUB (スブ) ② AZIA (アズア).
 A. あ. 阿. ① TURNEYO (トルネヨ) ② FLATAR (フラタル) ③ KARA (カラ) ④ AFRIKA (アフリカ)
 A. あ. 啞. MUTA (ムタ)
 A. あ. 聖. BLANKA MURO. (ブランカムロ)
 A. あ. 婀. KOKETA. (コケタ)
 A. あ. 蛙. RANO (ラノ)
 A. あ. 痾. KRONIKA MORBO (クロニカモルボ)
 A. あ. 鴉. KORNIKO. (コルニコ)
 AA. ああ. 嗚呼. HO! HA! (ホ)(ハ).
 AAKUTOU. アークとう. (arc 灯) ARKO LAMPO. (アルコランポ)
 AAKUYOSETSU アークようせつ (arc 溶接) ARKO WELDO. (アルコウェルド)
 AAKEEDO. アークード (arcade) ARKADO (アルカド)
 AASU. アース. (earth) TERO (テロ)
 AACHI. アーチ. (arch) ARKO (アルコ)
 AACHERII. アーチェリー. (archery) AR
 AACHIDAMU. アーチダム. (archdam) ARKO-DIGO. (アルコディゴ)
 AATISUTO. アーティスト. (artist) ARTISTO (アルティスト)
 AATICHOKU. アーティチョク (artichoke) ARTICHOKO (アルティチョコ)
 AATIFISHARU. アーティフィシャル. (artificial) ARTIFICALA (アルティファラ)
 AATO. アート. (art) ARTO. (アルト)
 AATOSHI. アートシ. 紙. ART-PAPERO. (アルトパペロ)
 AATOSHIATAA. アートシアター. (art-theater) ART-TEATRO. (アルティエトロ)
 AATODIREKTA. アートディレクター. (art-director) ART-DIREKTORO. (アルティレクトロ)
 AABANISUMU. アーバニズム (urbanism) URBANISMO (ウルバニスモ)
 AABANDEZAIN. アーバンデザイン. (urban design) ARANJ-ARTO I UREI
 アランジエルト ドゥルビ.
 AABENDO. アーベンド. (abend) D. (独) NOKTALA RENDEVUO. ノクタラレンテヴィガ
 AAMU CHEA. アームチェア. (arm-chair) STULEGO. スタールゴ.
 AAMEN. アーメン. (amen) H. (ハ) AMEN. アメン.
 AAMONDO. アーモンド. (almond) MANDELO. マンデロ.
 AARU. アール. (are) F. (仏) ARO. アロ.
 AARU. ECHI INSHI. アール. エッチいんし. (Rh. 因子) FAKTORO "RHESUS".
 ファクトロレスス.
 AI. あい. 愛 ① DAMO. アモ. ② AMORO. アモロ.
 AI. あい. 相. ① KUNE. クネ. ② L'UNA L'ALTERA. ルナラるテラ.

Lo montras, ke segun l'okazoni e la historiala cirkonstanci la Japona linguo adoptis multa stranjera vorti.

E yen interesiva fakto: ta vorti modifikesis spontane por divenar konforma ye la Japona fonetiko. L'unesma pagino kon-tenas plura bon exempli: «aatisuto» esas la formo di «artist»,

«aatichoku» di «artichoke»,

«aabanisumu» di «urbanism»; l'Idolingua formi esas «artis-
to, artichoko, urbanismo».

Tale ni deskovras studienda fenomeno: multa vorti di la ko-
muna stoko lingual Europana same adoptesis: koncie en Ido-
linguo, e spontane en Japona linguo.

Ni povos do ekstraktar de la vortaro da Robert Juigner la listo
di la multa vorti existant en nia linguo ed en la Japona linguo.

plura bel ed utila vorti, qui divenis komuna por tota Homa-
ro. Ni ne falez en Euro-centrismo! Ni devas trovar ed adoptar ta
vorti, ofte kun jolia sonoreso bone fitanta ye la fonetiko di nia
linguo.

Tale la verko da Robert Juigner transiras la limiti di vorto-li-
bro.

Ni prizas ne nur la longa laboro, ma la linguistikala valoro.
Fakte ol posibligas apertar plusa chapitro dil Idologio.

Kelka Proverbi

Ta, qua klozas ofte sua boko
Semblas homo saj en irga loko.

(Chinia)

Mem se la korvo chanjas plumi
Lu ne chanjas sua kustumi.

(Flandria)

Ofte nubi maxim obskur
Havas arjentea kontur'.

(Anglia)

LA KANSONO DI REJINO BLANKA

En yaro 1334 eventis en l'Urbo Namur grandioza festo por celebrar princala fiancado.

Amba fianciti esas tre yuna: Siniorino Blanche evas 16 yari e Sinioro Magnus 18 yari.

Blanche, naskinta en yaro 1318 en la kastelo di la fortreso Namur, esas filiino di Jehan I.a guvernanta komto di ta lando. Magnus Eriksson, filiulo di la Duko Magnus e di Ingeborg de Norvegia, esas rejo di Suedia e Norvegia.

Quale ta yuni renkontris su malgre la longa disto?

Pos sua kronizado Magnus agabis segun l'olda kustumo di omna reji di Suedia: il vizitis zua rejio per la voyajo nomizita «Eriksgatan» (Erik-voyo). Il prenis l'okazono por vizitar altra landi ed audis pri la beleso di la princino di Namur. Existis ya komercala relati inter Skandinavia e la Basa landi an la maro, e la nordala navi navigis til la portuo Brugge, la prosperoza «Venezia dil Nordo». En la Markezio Namur laboris artizani habila por fasono di kupra objekti famoza en tota Europa.

Ma segun la reguli di la ceremoniala politeso Magnus sendabis avane kelka kortani por sorgar la delikata afero. La propozo aceptesis ed on balde organizis do la fiancala festo.

Un yaro plu tarde Blanche, o nun Blanka, voyajis a Suedia kun granda kompanaro. La mariajo eventis segun la kroniko en Stockholm, la pasable recenta chefurbo. La patro di Blanka esis mortinta ed en Namur regnis Jehan II.a, fratulo di Blanka.

En yaro 1336 Blanko kronizesis ed en la sama yaro la fratino di Magnus mariajis kun la Duko Albrecht de Mecklemburg.

Blanka parturis du filiuli: Erik e Håkan. Erik divenis rejo en 1357 e Håkan en 1362. Ma il koaktesis ja en 1365 transdonar la krono al Mecklemburgani.

La vivo di Blanka esis ne quiete felica.

Quankam el esis tam bela kam saja, el subisis fals akuzi, e la nobeli invektivis el kun apertita odio. Mem en la Folkungasagan da nia grand auctoro August Strindberg, qua aparis ye la komenco di nia yarcento, trovesas eki di ta kalumnii.

Ta epoko esis fakte tre koruptata, e la korto esis la loko du multa intrigi.

Blanka travivis anke la plago di la mezo di la XIV.a yarcento: la granda pesto.

La historio naracas, ke dum la monato Oktobro 1347 abordis en Genova (Italia) komercala navo kontenanta maladi. On tamen ne observis necesa quaranteno pro la hasto deskargar la vari. E tale komencis epidemio transmisata de la rati, qua devastis tota Europa. En Skandinavia ol nomizesis Digerdöden, to es: la Granda Morto. Quale en cetera landi la pesto mortigis adminime du triimi dil popolo. Ta plago influis dum yarcenti l'ekonomial, social, kultural e morala vivado di la homi en Europa.

Kelka yar pose eventis milito: l'armeo di Valdemar IV Atterdag invadis e konquestis plura regioni (incendio en Visby en 1361).

E tandem la nobeli invitis Albrecht de Mecklemburg kun intenco selektar il kom rejo (to quo eventis en 1365) Rejino Blanka mortis en yaro 1363, parte pro chagreno pos tanta deceptesi.

Ma Fru Blanka (Damo Blanka) esis tamen tre amata da sua popularo. On anke kantis popul-kansoni pri el.

Lua nomo restas til nun ligita kun la famoza kansono «Rida, rida ranka». En ravisanta pikturo da Albert Edfert (en Nacional Muzeo) Blanka sidas kun sua mikra filiulo Håkan, kavalkanta elua genuo, e la pikturo citas la komenco dil kansono.

Ta quar strofi esas emociganta: per stilo tre simpla oli expresas la sentimento di yuna matro, qua pensas pri la futura di sua infanto, pri la vivo, quan il havos pos divenir viro. Lore il esos kavaliro, il ganabos sporni e krono, il joyos pro kisi da spozino. Ma lore l'infanteso pasabos. E ta vorti rivenas quale eko: «barndomsår försvunnit».

Rida rida ranka
hästen heter Blanka
andra famntag än av mor
fröjdar dig när du blir stor
men när du dem vunnit
barndomsår försvunnit

Kaval kavalkanta
kavalin' es Blanka
altra kisin kam matral
tua joyo es, viral,
kand tu li ganabos
infantes' pasabos.

La lasta strofo expresas kun delikata simpleso la nostalgio di matro, qua ridetas kun lakrimi, e di viro qua dolce rimemoras pri sua infanteso:

Så sjöng för sin älskling
om livets äventyr
och log emellan tårar
fru Blanka av Namur.

Men när kung Håkan vunnit
båd sporrar, land och brud
så mindes han med vemod
den barnasångens ljud.

El kantis por la princo
pri venont aventur',
ridetis kun lakrimi
la Blanka de Namur.

Ma kande Håkan ganis
ed sporni, land' e spoz'
il pensis al kansono
tam dolce memoroz.

Tale bela kansono transmisis tra yarcenti la nomo di la des-
felica Rejino Blanka.

AXEL RYLANDER.

(Dum la somero 1980 ni povis audar en Namur la kansono «Ri-
da rida, ranka» delikate kantata en Sueda da Inga Rylander, ed
en Ido da Axel Rylander.

La Namurani ne obliviis Blanka: til poka yari ante nun videsis
en la staciono granda reprodukturo di la bela pikturo da Albert
Edfelt.

Ka Blanka rimemoris pri sua yuneso? kad el rividis mentale
l'arjentea fluvio Mosa? kad el riaudis la sonora soni di la walona
linguo, de la felica tempo kand el esis «li nôzéye bauchèle do
tchèstia» (la jolia damzelo dil kastelo)? A.J.

EN L' ERO DIL TRADUKMASHINI

Quala rolo por Interlinguo?

6. La forco dil tabuo.

Existas opero da Piave, muziko da Verdi, qua havas titulo
«La forza del destino» (la forco dil destino). Pri nia temo, to
esas: Informatiko e Linguistiko, ni povas aludar ol e simile skri-
bar: «La forco dil tabuo».

Kande ya recente on fabrikis l'unisma tradukmashini on
deskovris fenomeno, quan adepti di serioz Interlinguistiko ja
konocis de multa yari: la nacional idiomi kontenas segun diver-
sa gradi ambiguosi, desutila reguli, erori, absurd ecepti en
8

kaosal pelmelo.

Nun lo ne asertesas da linguisti, ma da mashino. En mondo, qua respektas plu volunte mashini kam homi, on povabus atencar lia remarki.

L'okazono esis unik en la histirio di Homaro. Esabus posibla per aplikar la principi da Jespersen acelerar la spontana tendenco vers simpligo e normizo. Tale on povabus prudente ameliorar l'ofical idiomi por l'avantaji di la homi.

Ma la ciencisti esas simil a mediki, qui studius la kauzi e procedi di la diversa morbi, ma refuzus serchar ed aplikar irga remedio.

Li veneracas l'idiomi quaze netushebla tabui.

Prefere kam simpligar la lingui on decidis komplikar la tradukmachini.

Lingui esas fetishi. Okazono e rutino esas lia genitori. Lo ne importas! On darfas reformar ed ameliorar omna homal institucuri, omna ya ecepte nur lingui!

7. Komparata metodi.

On povas inklinar a pesimismo e konkluzar, ke l'ideo di auxiliara linguo regresas, e ke ol restos nur kom bela memorajo di obsolet idealo.

Ni devas tamen explorar plu profunde la problemo per komparar la du metodi.

En balda futuro, l'*informati posibligos tradukar irga linguo, mem parolante, segun to, quon on asertas nun. Ma konseque singlu restos enklozot en sua linguo; lu ne darfos eskapar sua mental karcero.

Yen muzikala komparo: ni supozez, ke ulu povas audar irga muzikajo, ma nur e sempre pleata per mandolino. Se do lu audas, exemple ka Koro dil Chaseri (en l'opero Freischütz) pleata per mandolino, lu certe audas ta melodio, ma tante certe lu ne vere konocas la Koro dil Chaseri. Tale ta, qua recevos informatal tradukuro en sua linguo konocos tre poka l'originala verki.

Ultre lo l'esforco esos nula, e same nula l'edukal valoro. Ti, qui fabrikas la mashini esas geniala homi, ma ti, qui uzos oli juos tote pasive la rezulturi di l'inventi.

Tote kontraste la konoco di konstruktita linguo posibligas komprenar, e do plu bone lernar o studiar divers idiomi. To

esas «l'edukala valoro di auxiliara linguo». Nun on povas nur indikar la temo, qua meritas ampla developo. Tal es la temo e la titulo di chapitro kontenanta 23 pagini, redaktita da Graham Orton, en l'ecelanta verko «On the choice of a common language» da H. Jacob.

E tal edukal valoro esas utila ne nur por studenti, ol esas anke helpiva por omna homo, kun irga evo. Lo posibligas ya kelke penetrar en la strukturo di la lingui, konciar la multa defekti dil idiomi ed ekirar tale ek la lingual etnocentrismo, e forsan mem de naiva nacionalismo.

Lo certe ne povos impedar militi, ma lo grantos plu justa kompreno di la cetera homi e di lia kultural valori.

8. La povo di kreiveso.

La deziro «facar» esas spontan e normala tendenco di la homi.

Multa gradi esas posibla, de la modesta brikolero, qua skultas bastono, til l'artista, qua facas vasta pikturo. E lo grantas ad omni vera joyo, la plezuro di la kreiveso.

Ma pri literaturala verko la problemo diferas: qua povas expresar facile sua pensi per duesma linguo? qua sucesos evitar heziti o komuna klisuri o monotona stilo?

On citas vere kelke skars exempli: Erasmus kompozis sua tota verkaro en Latina, Chamisso en Germana, e Conrad (Korzeniowski) en Angla, quankam lia familiala lingui esis la Nederlandana, la Franca e la Polona.

Certe! ma ka l'ordinara homo disponas la cirkonstanci e la genial talento, qui favoris ta skripteri?

Por lu nur konstruktita linguo povas donar ta posibleso. Nur per ol lu ne sentas su inferiora, e lu audacas korespondar e skriptar sen esar irge jenata.

Nul *informatál aparato povus grantar ta posibleso, nul tradukmashino povus satisfacar a ta deziro.

9. Kelka konkluzi

On ne bezonas serchar konkluzi: la konkluzi aparas ya evidente: nultempe Informatiko povos remplasar bon auxiliara linguo.

Ni supozez exemple ke uldie l'informatiori di la sepesma generaciono esos perfekta tradukmashini, ke li existos en tante mikra formato, ke singlu povos stekar oli en sua posho, ke oli tradukas ad omna linguo. Mem takaze oli ne povos havar la roli di auxiliara linguo.

Lo esas por l'adepti dil internaciona linguo bona motivo por durar l'esforci.

On povus tamen objeccionar «Ta konsideri valoras generale por l'ideo di linguo internaciona, ma ne nur por l'Interlinguo Ido».

La respondo esas klara.

Quante plu logikal e racionoz esas linguo, tante plu efikante ol povas servar por edukala skopo e por ameliorar l'intelektala funciono.

Quante plu sonor, elegant e komoda esas linguo, tante plu apta esas ol por divenar bona moyeno por ti, qui deziras krear bela verki.

Lo donez a ni la kurajo por perseverar.

A. Juste

BONA BROKANTO

L'amiko Kiyor esas bonhumoroza viro, ed ofte me drinkas kun il kelka glasedi de bruna biro. Ma, komprenèble, vi ne havas tal avantajo, e me devas do prizentar il por vi.

Unesme lua nomo: oficale ol esas «Melkior», ma omni nomizas il «Kiyor». Hike tala nomi esas frequa, e me ipsa renkontris tri fratuli: Gaspar, Melkior e Baltazar, la nomi di la tri reji (Magi o Saji, segun la lingui) olim veneracit en la regiono dil fluvio Rheno.

Irgakaze Kiyor esas fiero pri sua rejale saja nomo.

Lua grava skopo di vivo esas folklorala grupo, quan il fondis kun Alida, sua kar e joyoza spozino. Ta folklorani dansas e kantas, vestizita per l'anciena rural kostumo: nigra pantalono, larja blua bluzo, red e blanka fulardo e nigra silka kasqueto. Por la mulieri: longa jupo, brodita shalo e dentela kofio.

Ma li kelkafoye mixas ancien e moderna dansi e kansoni; e mem inventas fantazial novaji. Pro to Sioro Brontolone, nia erudita skolestro, dicis mokante: «To esas nul folkloro, ma «fol koro»!

De lore on nomizis jokante la grupo «L'amiki dil Fol Koro».

Ma per saltar de parentezo til altra parentezo me riskas neglijar lo precipua dil afero. Yen: singlayare l'Amiki dil Fol Koro (oficale l'Amiki dil Folkloro) organizas brokanto-festo. Li obtenas por lo specala permiso da la Skabini di la komono, nam la profito servas por voyajar e partoprenar karnavala defiladi, grantante tale plusa famo por l'urbo.

Li darfas do dum du jorni vendar sur la granda plaso dil suburbo.

L'amiki di la grupo donacas oldaji jacant en sua keleri e granarii, ed omni esas kontenta.

Komprenende, kom membro di la komitato, Kiyor devas e mustas ne nur esar prezenta, ma jeneroze komprar.

E yen to, quo eventis dum pasinta yaro segun lua propria naraco. Il vidis subite bronza kandeliero. (Tote konfidence: me vidis ol che Kiyor, ol esas ne bronza ma latuna. Ma Kiyor esas kelke poeto e la vorto «bronza» semblas ad il multe plu bela.) Quik il haltis remarkante:

«Ol esas tote simil a ta, qua stacas en mea granario. Yen okazono!». Nam, segun lua axiomala dico, «un esas un, ma du esas paro!» ed il adjuntis: «li amba povos ornar marveloze mea querka moblo.»

Il kompris ol pasable chere ma tote kontente, e quik retro-marchis a sua hemo.

«Nu! il dicis a sua spozino, tu videz, Alida, me kompris kandeliero tote simil a ta, quan me komprabis en la brokanto-festo dek yari ante nun. Nun me havas la paro! me klimos ad sur la granario por querar l'altra».

«Tu ne bezonas klimar,» respondis Alida kun stranja mieno.

«E pro quo me ne darfas querar mea kandeliero?»

«Nu, pardonez, Kiyor, respondis Alida, tu ne povas querar ol, pro ke tu tenas ol en tua manui.»

«Quon, quon, quon, tu dit- dit- dit- sas?» questionis Kiyor barbulianta pro l'emoco.

-«Me dicis, ke tu tenas ol, Kiyor! me pensis ya ke tu ne prizas ol, me donacabis ol por la brokanto-festo, e tu kompris ol ye duesma foyo!»

SUR MARJINI DI LITERATURO

Humuroza versi.

La revuo «Komuniki» da nia Sueda Samideani anuncis recente konkurso pri «limriki».

Lo esas tre bon ideo, e ni esperas, ke l'Idista skripteri adjuntos tala poemeti a nia literaturo.

On savas, ke l'urbo Limerick (Irlande: Luimneach) donis la nomo a ta kurta poemi de kin versi kontenanta nomo di loko, maxim ofte ye fino di verso. Generale la kinesma verso esas astoniva repliko, kelkafoye mem paradoxal o straja konkluzo.

Tam limriki florifis unesme en Angla linguo: pose on kompozis kun suceso tala poemi segun sama reguli en Germana, Skandinava e Nederlandana lingui.

Amuziva sorto di konkurso en ta linguo esis prizentar l'unesma quar versi ed invitar la lekteri propozar kinesma verso, maxim komik o surprizanta. Lo produktis ofte fantazial idej, quan l'autoro ne povabis supozar.

Limriki divenis tale certe internaciona, ma kelka jokanta poemi analoga restis propra specalajo di un idiomo. Inter oli esas la «Klapphorn-Verse» en Germana linguo. Segun la *Groses Wörterbuch Deutsch-Ido* la tradukuro esas «piston-korneto», do «strofo di piston-korneto». Ma pro ke la radiki «klapo» existas en Ido kun generala signifiko, ni darfas simple tradukar «Klapkorno-versi».

Quo esas to? Lo semblas ya enigmato!

En yaro 1878 aparis en la humuroza revuo «*Fliegenden Blättern*» (to esas: Fluganta folii) desegnuro reprezentanta du pueruli defilanta sur agro de frumento. Un ek ili suflas en klapkorno, ma il evidente ne savas plear, nam il reverse tenas la trumpet.

Pose la revuo insertis quaze por expliko la yena strofo:

Dass es kein Kinderinstrument,
weiss Jeder, der das Klapphorn kennt;
drum soll's ein Knabe unterlassen,
der's noch nicht ordentlich kann blasen.

to quon ni povus adapter tale:

Puero es nul kompetento
Por plear klapkorn- instrumento;
pro to lu devas abstenar
se lu ne savas ol tenar.

Plura yari e mem yardeki pose on serchis minucieme l'origino di ta versaro. Semblas, ke grava notario kompozabis ol tre serioze, ma ke on sendabis ol a la revuo kun ironioz intenco pro la nevola komikeso. Balde aparis repliko:

Du pueri marchas sur la voyo
Suflant en klapkorno sen savar,
Ke li nule savas muzikar.
Tale de l'ignoro naskas joyo.

Lo divenis vera modo: dum yardeki on kompozis klapkorn-versi. Unesme oli sempre komencis «Zwei Knaben gingen durch das Korn» (du pueri marchis tra frumento) ma pose ta du pueri marchis, promenis, klimis, natis o reptis sur la maxim stranja loki, ed agis maxim astoniva prodaji.

Tandem la poemeti naracis pri du irga personi, o mem pri du animali, ma sempre kontenanta naiveso, burleskajo, paradoxal ideo.

Yen adapturo pri du hirundi:

Du hirundi flugas tra l'aero
Segun to, quon la proverbo dicas,
Nam por anunciar la bel vetero
Un hirundo sola ne suficas.

E tandem original en Idolinguo:

Du formiki trotras sur voyeto
E li amba dicas kun regreto:
«Malgre bona volo nia sumo
Ve! suficas ne por formikummo».

Omno semblas do posibla en Ido, mem klapkornoversifar!
Ka nia pioniri povabus previdar lo?

O.S.

POR RESPONDAR A LEKTERI

La redakteri di Progreso tre joyas, pro ke plura lekteri skribis sive por aprobar nia esforci, sive por utila sugesti, sive por questionar pri certena punti, e postular necesa expliki.

Yen do kelka respondi: (ni omisas la nomi, nam importas la respondi, e ni respondas plu specale a la questioni havanta general intereso).

1. Pri l'epigramo pagino 15 di la progreso 271: «Tua remarko esas justa e tu bone divinis: la quaresma verso kontenas imprim-eroro e pro to l'epigramo havas nul signifiko. Ta verso esas: «Pro ke nur lun me povas komprenar».

2. Pri la ludo Tablut (pagino 9 di Progreso 270) «Tri amiki experta pri omnasorta ludi experimentis longatempe ta ludo. Fakte ya, segun vua supozo, la centrala quadrato «la trono» divenas neutra pos ke la rejo livis ol. Nul pioniro, (nek mem la rejo) darfas de lore okupar o transirar ol. To esas tre original karaktero di ta ludo. Li pose trovis en anciena texto l'existo di ta regulo».

3. Pri la mesonilo di la Treviri (Progreso 270) «Ni demandis à l'autoro dil artiklo studiar la problemo, quan vu prizentis, to esas: «quale la mesonilo restis horizontala, e qua guidis ol?» Yen: segun altra skulturo duesma mesonisto marchis dop l'asno, tenante du tre longa timoni e tale guidante la veturo.»

Ni pregas nia lekteri durar skribar a ni remarki, propozi, ed anke kritiki.

STABILESO ED AMELIORI

La sequanta pagino kontenas formi divenint arkaika : sa = sua, talai (pluralo) = tala, -ijas = eskas. Ni ne chanjis l'originala texto, nam ol vidigas l'esencala stabileso di nia linguo, quan-
kam nia pioniri adoptis ameliori pri detala punti.

Lo restas anke nun imitinda metodo.

OPTIMISMO E BONVOLO

Quo esas la optimista mentala stando? L'optimisto vidas nur la maxim bona aspekti di homi e kozi; il konsideras omno bona, bela, sana, vera, granda. Il forprenas sa atenco de omno desagreabla, iritanta ed evitas pensar pri quo povas diktar sur sa labii sive kritiko, sive lamento.

L'optimisto sempre tendencas esar joyoza, bonhumoroza, gaya. Il rezignas facile pri omno, eventi, vetero ec., e kande kontrajo o mem falio eventas, il ne tro afliktesas, reparas la domajo maxim bonhumoroze posible, e konservas kalma e pacienta sereneso; il esas certa ke la eventi esos plu bona en la futuro, e cetere memoras, lor sa desfelicesi, ke l'altri havas talai, ofte mem plu grava kam la suai.

Lor ta kazi, il memoras la felica epoki di sa vivo e sa antala joyi, ne por vane regretar oli, ma por dicar a su ke il ne esis sempre desfelica, e ke balde per la persisto di sa esforci, la feliceso itere ridetos a lu. Unvorte, fido ed espero kunlaboros por donar a lu l'anmala paco e la mentala quieteso.

Pro ke lu juas interna paco, l'optimisto havas por l'altri nur aminda, simpatioza, bonvolanta inklini. Sa sentimentis esas jeneroza, sa magnanimeso ne exhaustebla, sa karaktero sincera, loyala, apertita.

L'optimismo esas la mentala stando di omna sani, forti, vigozi, bonequilibrati: ol duktas rekte a l'altruismo ed a la developo di la maxim nobla ed alta fakultati di la homala cerebro.

Apud l'optimismo, altra qualesi kontributos multe por certigar a lia posedanto forta e bonequilibrata mentaleso per qua il iros en la vivo marchante tranquile e sen hezito, timante nek falio nek obstaklo, pronta por konsiderar kalme e ferme omna evento.

Inter ta qualesi, ma maestreso di su ipsa, la ponderemeso esas la precipua. ...

Opozar kontre iraco, jaluzeso, envidio, odio, bonvolo nultempe deskurajebla, esas defensilo multe plu efikiva kam violento e rankoro: bonvolo esas kuraso kontre qua omna ta mala sentimentis desakutijas e pose retroiras a lia auro por shamigar lu.

Homo polita, afabla, bonvolanta esas nevundebla.
(ek: Guidlibro pri Naturala Kuracarto)

L. NEUENS, 1912.

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA (IDO)

Membri dil Direktanta komitato

Prezidanto:	Henry Jacob (Anglia)
Vice-prezidanto:	Kurt Linde (Germania)
Sekretario administranta:	Tom Lang (Anglia)
Vice-sekretario:	Jacques Bol (Belgia)
Kasero honoruma:	Marguerite Walser (Suisia)
Administranto Financala:	Franz Regnier (Belgia)
Sekretario por linguala questioni:	Roger Moureaux (Francia)
Helpanto por linguala questioni:	Camiel de Cock (Belgia)

Membri :

Boris Aaronov (USSR), Günter Anton (DDR), Niklas ApGlyn (Anglia), Jacques Bol (Belgia), Emmy Bosshard (Suisia), Henry Jacob (Anglia), Clara Kreis (Suisia), Tom Lang (Anglia), Kurt Linde (Germania), Roger Moureaux (Francia), Alfred Neussner (Germania), Franz Regnier (Belgia), Hellmut Röhnisch (Suedia), Axel Rylander (Suedia), Marguerite Walser (Suisia).

La direktanta komitato rielektesos dum la yaro 1984

PROGRESO aparas trifoye en la yaro, e tote en Ido. Artikli, tradukuri e movadal informi sendesez al redaktero Roger Moureaux, profesoro, 18 rue Emile Ecuyer, **F-01100, Oyonnax**, (Francia). La manuskripti esez mashin-skribita, kun **linei kelke eskartita** e kun marjino suficanta. Administrero de Progreso: Tom Lang (Anglia). Progreso imprimesas dal imprimerio Ateliers du Manoir, Marcinelle, Belgia.

Editeur responsable: Franz Regnier, rue du Cherbois 12
B 6001 Marcinelle

Katalogo de libri en e pri Linguo Internaciona

Recevebla de

IDO-LIBRERIO

135 Keppoch street, Caerdydd/Cardiff
Sir de Morgannwg CF2 3JU, Wals

Revuo qua konocigas Ido

«Idées pour tous» (Idei por omni)

7 edituri. 20000 pagini pri omna temi, exploro dil jurnalaro, libri, dokumenti.

Répertoire idéiste international annuel

(Repertorio ideista internaciona yarala)

Inserto gratuita dil adresi, komuniki, intereso-centri kulturala, sociala, filantropala dil ideisti.

Nek abon-pago, nek kontributo esas postulata.

Respondo-kuverto (afrankita, od internaciona respondo-kupono).

«Idées pour tous», DF Ausset St-Eudes Boisset, 4 chemins
30140 Anduze (Francia)

LIBRI E BROSHURI

			Suisa franki
BLUNDEL: Lernaji de Lourdes	8 p.	1927	0.50
BOGARD: Glinaji tra la mondo idista	36 p.	1925	2.00
CONDAMIN: La konoco dil futuro*	20 p.	1926	1.80
COUTURAT: Etude sur la dérivation	100 p.	1910(2)	4.00
COUTURAT, LEAU: Compte rendu des travaux du Comité de la Délégation	32 p.	1910	3.00
COUTURAT, LEAU: Les nouvelles langues internationales	112 p.	1907	60.00
DE BEAUFRONT: Grammaire complète de la langue internationale Ido, avec supplément	80 p.	1908	48.00
DE BEAUFRONT: Ido-exercaro	36 p.	1924	1.00
DE BEAUFRONT: Ido. Petit manuel	32 p.	1924	1.00
DE BEAUFRONT: Kompletata gramatiko detaliza	232 p.	1925	4.00
*CONDAMIN: La konoco dil futuro	13 p.	1929	3.00
DE BEAUFRONT: La langue auxiliaire et l'armée	32 p.	1916	19.20
DE BEAUFRONT: Pregi e konfeso per Ido	64 p.	1912	3.50
DE BEAUFRONT: Sur le français et l'anglais comme langues auxiliaires	20 p.	1915	12.00
DE BEAUFRONT, COUTURAT: Dictionnaire français-ido	586 p.	1915	16.00
DELMAS: Tabeli helpanta, kun expliko-libreto	112 p.		
	+ 106	1925	3.00
DE SÉGUR: Vivo di santa Franciskus de Sales	20 p.	1927	0.50

Obtenebla ye la adreso: CDELI-LIBROSERVO, che K.C.E. b.p. 771, CH-2301 La Chaux-de-Fonds (Suisia).